

1. UVOD

Reforma krivičnog zakonodavstva Republike Srpske iz 2000. godine, izvršila je određene izmjene u zakonskoj regulativi krivičnih djela kojima su sankcionisane povrede ili ugrožavanja javnog reda i mira. Na osnovu proučavane literature vidimo da je iz do tada postojeće grupe krivičnih djela protiv pravnog saobraćaja i javnog reda izdvojena ova grupa krivična djela u posebnu grupu krivičnih djela pod imenom krivična djela protiv javnog reda i mira.

U okviru ove grupe krivičnih djela izvršena je drugačija sistematizacija krivičnih djela i rezultati istraživanja su pokazali da su uvedene neke sasvim nove inkriminacije, dok su neke prenijete iz drugih grupa krivičnih djela.

Kao novo krivično djelo, možemo navesti protipravno mijenjanje teritorijalne podjele Republike Srpske, dok su krivična djela izazivanja nacionalne, rasne ili vjerske mržnje, razdora ili netrpeljivosti i nedozvoljen prelaz državne granice, prenesene u druge grupe krivičnih djela. Pojedina krivična djela su modifikovana u većoj ili manjoj mjeri kao na primjer (organizovanje zločinačkog udruženja, organizovanje otpora, neovlašćeno bavljenje određenim zanimanjem, samovlašće, nasilničko ponašanje i povreda groba ili leša).

Nakon proučavanja dostupne literature možemo uočiti da su najbitnije izmjene izvršene kod krivičnog djela kockanja jer je ono sad ograničeno isključivo na organizaciju kocke ili drugih igara na sreću koje su zabranjene ili za nagradu ustupanje prostorija ili na drugi način omogućavanje kocke. Krivično djelo nadripisarstva je preoblikovano u krivično djelo neovlašćeno bavljenje određenim zanimanjem i sada obuhvata i neka druga zanimanja za čije vršenje je neophodno odgovarajuće odobrenje nadležnog organa.¹

Zaštitni objekat ove grupe krivičnih djela je javni red i mir. Sam pojam javnog reda i mira teško je precizno odrediti. Najčešće se pod ovim pojmom podrazumijeva stanje postojanja pravnog poretka i pravne sigurnosti, odnosno osjećanje građana da postoji pravna sigurnost i lična bezbjednost. Kada kažemo javni red, važno je istaći da njega zapravo čine međusobni odnosi građana koji su u skladu sa pravilima ponašanja o normalnom načinu života i društvenoj

¹ Babić, M., Marković, I., Krivično pravo, Posebni deo, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Banja Luka, 2007., str.293-294.

disciplini. Prema odredbama Zakona o javnom redu i miru Republike Srpske, javni red i mir jeste usklađeno stanje međusobnih odnosa građana nastalo njihovim ponašanjem na javnom mjestu i djelovanjem organa i službi u javnom životu radi obezbjeđivanja jednakih uslova za ostvarivanje prava građana na ličnu bezbjednost, mir i spokojstvo, privatni život, slobodu kretanja, zaštitu ljudskog dostojanstva i prava maloljetnika i drugih lica.

Prekršajima javnog reda i mira smatraju se: prekršaji protiv funkcionisanja državnih organa i javnih službi, prekršaji protiv interesa maloljetnika i drugih kategorija lica i ostali prekršaji javnog reda i mira koji su učinjeni na javnom mjestu.

Javno mjesto, u smislu ovog zakona, jeste mjesto na kojem je slobodan pristup pojedinačno neodređenim licima bez uslova ili pod određenim uslovima, kao i prostorije državnog organa, privrednog društva, drugog pravnog lica i drugih mjesta kada je, uslijed blizine ili izloženosti vidiku ili čujnosti, izvršenom radnjom došlo do uznemiravanja ili negodovanja građana. Javno mjesto, u smislu ovog zakona, jeste i svako drugo mjesto na kojem je počinjen prekršaj, a posljedica je nastupila na javnom mjestu.²

Važno je napomenuti da iz toga proizilazi da svako krivično djelo na određen način ugrožava ovo osjećanje pravne sigurnosti i lične bezbjednosti građana. U skladu sa odredbama Krivičnog zakona Republike Srpske pripremne radnje nisu kažnjive. Međutim, razlozi kriminalnopolitičke prirode, naveli su zakonodavca da predvidi kažnjavanje za pojedine oblike pripremnih radnji, odnosno za pripremanje pojedinih krivičnih djela, i to potpisivanjem posebnih inkriminacija u posebnom dijelu krivičnog zakona.

Jedna od takvih inkriminacija je i krivično djelo propisano članom 383. Krivičnog zakona Republike Srpske, krivično djelo pod nazivom zločinačko udruženje. Član 383.glasi: “Ko organizuje udruženje koje ima za cilj vršenje krivičnih djela za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina. Ko postane član udruženja iz prethodnog stava, kazniće se zatvorom do dvije godine. Izvršilac djela iz stava 1. i 2. ovog člana koji spriječi izvršenje krivičnih djela navedenih u stavu 1. ovog člana, ili ih

² Zakon o javnom redu i miru Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 11/2015)

pravovremeno prijavi ili otkrije organizaciju i vodeće članove udruženja, oslobodiće se od kazne”.³

Možemo zaključiti da za razliku od drugih krivičnih djela kojima se pretežno ugrožava lična bezbjednost i sigurnost određenog lica, pa tek posredno javni red i mir uopšte, krivičnim djelima iz ove grupe krivičnih djela prvenstveno se ugrožava javni red i mir svih građana uopšte.⁴

³ Član 383. Krivičnog zakona Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 49/2003; 37/2006; 73/2010; 01/2012; 67/2013).

⁴ Babić, M., Komentari Krivičnih/kaznenih zakona u BiH, Knjiga I, Sarajevo, 2005., str.794-800.